

6 Tdo 115/2002

VRCHNÍ SOUD V PRAZE	
Datum: 10 -07- 2002	
C.j.:	Pril.:

USNESENÍ

Nejvyšší soud České republiky projednal v neveřejném zasedání dne 12. června 2002 dovolání Nejvyšší státní zástupkyně, podané v neprospěch obviněného **JUDr. PhDr. Karla VAŠE, CSc.**, nar. 20. 3. 1916, bytem Praha 4, Květnového vítězství 772/75, podané proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 1. 2002, sp. zn. 11 To 49/01 jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 56 T 7/2001, a rozhodl **t a k t o** :

Podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. řádu se dovolání Nejvyšší státní zástupkyně, podané v neprospěch **JUDr. PhDr. Karla Vaše, CSc.**, **o d m í t á**.

O d ů v o d n ě n í :

Dovoláním napadeným usnesením Vrchní soud v Praze:

I. Podle § 257 odst. 1 písm. c) tr. řádu k odvolání obviněného **JUDr. PhDr. Karla Vaše, CSc.**, v celém rozsahu zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 15. 6. 2001, sp. zn. 56 T 7/2001, a z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. b) tr. řádu zastavil trestní stíhání pro skutek, který měl uvedený obviněný podle obžaloby Městského státního zástupce v Praze ze dne 5. 4. 2001, sp. zn. KZv 118/98, spáchat tím, že

„v době od 9. 6. 1948 do 28. 1. 1949 nejprve jako prokurátor Vrchní vojenské prokuratury v Praze, později jako vyšetřující soudce Státního soudu v Praze a následně jako referent vojenského oddělení Státní prokuratury v Praze při vedení vyšetřování a následně při soudním projednávání trestní věci divizního generála Heliadora Píky, nar. 3. 7. 1897, rozhodující měrou přispěl v tomto postavení v době kritické k nespravedlivému odsouzení poškozeného divizního generála Heliadora Píky trestním senátem Státního soudu v Praze, a to rozsudkem sp. zn. Or I. 38/48 ze dne 28. 1. 1949, ve spojení s usnesením Nejvyššího soudu v Brně ze dne 8. 4. 1949, sp. zn. Zm-I-248/49, kdy byla tehdy zmateční stížnost zamítnuta a rozsudek nabyl právní moci dnem 8. 4. 1949, přičemž poškozenému diviznímu generálovi Heliodoru Píkovi byl uložen

absolutní trest – smrti provazem a rozsudek byl vykonán dne 21. 6. 1949 v 06.00 hodin v trestnici pro muže v Plzni, a to tak, že

- zařadil do trestního spisu písemné materiály svědčící o spolupráci poškozeného divizního generála Heliodora Píky s generálem Britské tajné služby Intelligence Service Dawidsonem v Londýně o vyjádření skutečností tvořících předmět státního tajemství a zájmu SSSR, přičemž věděl, že tyto materiály jsou falzifikáty zhotovené na pokyn tehdejšího náčelníka pátého oddělení Ministerstva národní obrany (OBZ) – Bedřicha Reicina,

- v rozporu s platným trestním řádem a povinnostmi plynoucími z jeho služebního postavení prokurátora a následně vyšetřujícího soudce, účelně formuloval v trestním řízení poškozeného divizního generála Heliodora Píky protokolární výpovědi tak, aby svědčily v jeho neprospěch, ač věděl, že některé výpovědi byly důsledkem nezákonných vyšetřovacích metod, zejména psychického nátlaku, na kterém se vůči poškozenému diviznímu generálovi Heliodorovi Píkovi částečně podílel při výsleších,

- vyšetřování poškozeného divizního generála Heliodora Píky vedl neobjektivně a tendenčně, vzhledem k tehdejší politické situaci „zájmu Moskvy“, z tohoto důvodu přijímal rady a pokyny od legačního rady Velvyslanectví SSSR v Praze Michaila Charkova Makareviče Zacharova (správně: Michaila Makareviče Chazanova), který byl rezidentem tajné služby NKVD v Československé republice, se zaměřením takového vyšetřování v této trestní věci a Michailu Makarevičovi Chazanovi předával bez zákonných důvodů kopie protokolů o výslechu poškozeného divizního generála Heliodora Píky, řídil se také pokyny Bedřicha Reicina při vyšetřování, a to s cílem dosáhnout absolutního trestu pro obviněného Heliodora Píku, přičemž v rozporu s tehdy platným trestním řádem vlastnoručně za prokurátora vyhotovil koncept obžaloby na poškozeného divizního generála Heliodora Píku, kde výslovně navrhl trest smrti, přičemž strojopisné vyhotovení této obžaloby bylo pouze jen formálně podepsáno prokurátorem Vrchní vojenské prokuratury v Praze generálem JUDr. Janem Vaňkem a ve dnech 26. – 28. 1. 1949 se osobně zúčastnil hlavního líčení v trestní věci divizního generála Heliodora Píky, ač to bylo v rozporu s jeho postavením a vystupoval jako tzv. „expert“ prokurátora JUDr. Jana Vaňka, přestože věděl, že jako vyšetřující soudce v této věci je z projednávání věci vyloučen ze zákona a funkce „experta“ prokurátora neměla opodstatnění ani v tehdy platném trestním řádu.,

čímž měl obviněný JUDr. PhDr. Karel Vaš, CSc., podle obžaloby spáchat trestný čin vraždy podle § 219 odst. 1 tr. zák. s přihlédnutím k § 5 zákona č. 198/1993 Sb. o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu,

s tím, že trestní stíhání obviněného JUDr. PhDr. Karla Vaše, CSc., je promlčeno.

II. Podle § 256 tr. řádu zamítl odvolání státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Praze jako nedůvodné.

Podle tzv. dodejky a doručenek, založených v trestním spisu, bylo usnesení odvolacího soudu doručeno dne 14. 2. 2002 Městskému státnímu zastupitelství v Praze, dne 15. 2. 2002 obviněnému JUDr. PhDr. Karlu Vašovi, CSc., a téhož dne, tj. 15. 2. 2002, také jeho obhájci, advokátovi JUDr. Čestmíru Kubátovi.

Dne 8. 3. 2002 bylo Městskému soudu v Praze doručeno dovolání Nejvyšší státní zástupkyně, podané s odkazem na ustanovení § 265d odst. 1 písm. a) tr. řádu v neprospěch obviněného JUDr. PhDr. Karla Vaše, CSc., kterým státní zástupkyně napadla ve lhůtě uvedené v ustanovení § 265e odst. 1 tr. řádu shora citované rozhodnutí Vrchního soudu v Praze. Dovolání bylo doručeno se spisovým materiálem Nejvyššímu soudu České republiky dne 25. 4. 2002.

Nejvyšší státní zástupkyně opřela podaný mimořádný opravný prostředek o důvody uvedené v ustanovení § 265b odst. 1 písm. f), g) a k) tr. řádu. Namítla, že výrokem ad I. Vrchní soud v Praze, jako soud odvolací, rozhodl o zastavení trestního stíhání, aniž byly splněny podmínky takového rozhodnutí (§ 265b odst. 1 písm. f/ tr. řádu) a toto rozhodnutí o zastavení trestního stíhání spočívalo podle názoru dovolatelky v nesprávném právním posouzení skutku (§ 265b odst. 1 písm. g/ tr. řádu), výrokem ad II. pak vrchní soud rozhodl o zamítnutí odvolání státního zástupce proti rozsudku Městského soudu v Praze, aniž byly splněny podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí (§ 265b odst. 1 písm. k/ tr. řádu).

V písemném odůvodnění podaného dovolání vyslovila Nejvyšší státní zástupkyně nesouhlas s některými názory Vrchního soudu v Praze, prezentovanými v napadeném usnesení, které navíc označila za vnitřně rozporné v tom smyslu, že na jedné straně považuje obviněného JUDr. PhDr. Karla Vaše, CSc., za „spoluvíníka“, resp. „účastníka“ na zločinu vraždy prosté podle § 414 bod 4. vojenského trestního zákona, na straně druhé však již neoznačuje osobu, která je pachatelem tohoto zločinu, ačkoliv tuto otázku bylo nutno řešit ve vztahu k jednání obviněného jako otázku předběžnou.

S odkazem na ustanovení § 416 a § 11 vojenského trestního zákona současně Nejvyšší státní zástupkyně dovodila, že postavení „spoluvíníka nebo účastníka“, vymezené citovaným právním předpisem, vycházelo z existence konkrétního pachatele, který sám zločin spáchal tím, že naplnil jeho skutkovou podstatu po objektivní i subjektivní stránce. Jednání v situaci, kdy takový iniciátor jednal způsobem, že další osoby nechal jednat v mylné představě, že se protiprávního jednání nedopouštějí, a tím dosáhl zamýšleného škodlivého účinku, v daném případě pravomocného rozsudku o vině s uloženým trestem smrti a jeho výkonu, byl ovšem podle mínění dovolatelky pachatelstvím a nikoliv pouhým účastenstvím. Ony další osoby totiž v takovém případě pachatelé nejsou, protože v jejich jednání chybí potřebná subjektivní stránka, a to

vědomí protiprávnosti jejich konání, resp. v dobové terminologii zákonem předpokládaný „zlý úmysl“.

Pod takové osoby bylo nutno podle dovolatelky v dané věci s ohledem na důkazní situaci podřadit soudce soudů obou stupňů, jakož i přímého vykonavatele absolutního trestu a bylo na ně nutno pohlížet jako na „živé nástroje“ zneužité právě obviněným k dokončení zamýšleného následku. To, že obviněný JUDr. PhDr. Karel Vaš, CSc., měl v trestní věci divizního generála Heliadora Píky naprosto dominantní postavení, a to od počátku vyšetřování až po „soudní finále“, a to i za cenu flagrantního porušování tehdejšího procesního předpisu o vyloučení orgánů činných v trestním řízení, že ve věci projevoval osobní zaujatost naprosto vybočující z rámce akceptovatelné zaujatosti profesní, je podle Nejvyšší státní zástupkyně zcela zjevné a nijak to nezpochybnil ani Vrchní soud v Praze.

Obviněný JUDr. PhDr. Karel Vaš, CSc., se podílel na užití falza agenturní zprávy jako důkazního prostředku, aby tak bylo dosaženo hrdelního trestu. Takové jednání by v době spáchání činu muselo být podle dovolatelky posouzeno jako úkladná vražda podle ustanovení § 414 bodu 1. vojenského trestního zákona a nikoliv jako vražda prostá podle bodu 4. téhož ustanovení. Vraždou úkladnou se totiž rozuměla taková vražda, „jež se děla jedem nebo jinak potměšilým způsobem“ a jednání spočívající v tom, že pachatel využil lsti k tomu, aby jiné osoby jeho úmysl usmrtit fakticky realizovaly, domnívajíce se, že jednájí v souladu s právem, by jistě takovým „potměšilým“ jednáním bylo, přičemž na takový zločin stanovil vojenský trestní zákon v ustanovení § 415 trest smrti provazem. Z tohoto hlediska je samozřejmě ve smyslu § 16 odst. 1 tr. zák. pro obviněného JUDr. PhDr. Karla Vaše, CSc., příznivější nynější ustanovení § 219 odst. 1 tr. zák. ve znění zák. č. 175/1990 Sb.

Na rozhodnutí Vrchního soudu v Praze o zastavení trestního stíhání přímo navazoval výrok, kterým bylo podle § 256 tr. řádu zamítnuto odvolání státního zástupce, přičemž je podle Nejvyšší státní zástupkyně zřejmé, že odvolací soud se věcnou stránkou tohoto odvolání vůbec nezabýval.

Nejvyšší státní zástupkyně proto vzhledem k výše uvedenému a s odkazem na ustanovení § 265b odst. 1 písm. f), písm. g), písm. k) tr. řádu navrhla, aby Nejvyšší soud České republiky podle § 265k odst. 1 tr. řádu za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. řádu především zrušil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 1. 2002, sp. zn. 11 To 49/01, a to jednak s odkazem na ustanovení § 265b odst. 1 písm. f), písm. g) tr. řádu ve výroku, kterým byl podle § 257 odst. 1 písm. c) tr. řádu zrušen k odvolání obviněného napadený rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 15. 6. 2001, sp. zn. 56 T 7/2001, v celém rozsahu a z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. b) tr. řádu bylo zastaveno trestní stíhání pro skutek, který měl JUDr. PhDr. Karel Vaš, CSc., spáchat podle obžaloby Městského státního zástupce v Praze ze dne 5. 4. 2001, sp. zn. KZv 118/98, jednak s odkazem na ustanovení § 265b odst. 1 písm. k) tr. řádu ve výroku, kterým bylo podle § 256 tr. řádu zamítnuto odvolání státního zástupce. Současně Nejvyšší státní zástupkyně navrhla, aby Nejvyšší soud dále postupoval podle § 265l

odst. 1 tr. řádu a přikázal Vrchnímu soudu v Praze, aby předmětnou věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Předseda senátu soudu prvního stupně v souladu s ustanovením § 265h odst. 2 tr. řádu doručil opis dovolání Nejvyšší státní zástupkyně obviněnému JUDr. PhDr. Karlu Vašovi, CSc., a jeho obhájci JUDr. Čestmíru Kubátovi s upozorněním, že se mohou k dovolání písemně vyjádřit a souhlasit s jeho projednáním v neveřejném zasedání ve smyslu § 265r odst. 1 písm. c) tr. řádu. Obviněný ani jeho obhájce se v uvedeném ohledu nevyjádřili.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 265c tr. řádu) při posuzování podaného dovolání nejprve zkoumal, zda jsou splněny podmínky přípustnosti dovolání podle § 265a tr. řádu. Podle odst. 1 tohoto ustanovení lze napadnout dovoláním pravomocné rozhodnutí soudu ve věci samé, pokud soud rozhodl ve druhém stupni a zákon to připouští, přičemž v § 265a odst. 2 písm. a) až písm. h) tr. řádu jsou taxativně vypočtena rozhodnutí, která je možno považovat za rozhodnutí ve věci samé. V této souvislosti Nejvyšší soud shledal, že předmětné dovolání je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. c) a h) tr. řádu, neboť napadá rozhodnutí, jímž bylo jednak zastaveno trestní stíhání obviněného JUDr. PhDr. Karla Vaše, CSc. (§ 265a odst. 2 písm. c/ tr. řádu), jednak byl zamítnut řádný opravný prostředek, podaný státním zástupcem proti rozsudku, kterým byl obviněný uznán vinným a byl mu uložen trest (§ 265a odst. 2 písm. h/, resp. § 265a odst. 2 písm. a/ tr. řádu).

Nejvyšší soud současně zjišťoval, zda dovolání Nejvyšší státní zástupkyně, podané v neprospěch obviněného JUDr. PhDr. Karla Vaše, CSc., splňuje veškeré obsahové náležitosti zakotvené v ustanovení § 265f odst. 1 tr. řádu, podle něhož musí být v dovolání vedle obecných náležitostí podání uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, který výrok, v jakém rozsahu i z jakých důvodů napadá a čeho se dovolatel domáhá, včetně konkrétního návrhu na rozhodnutí dovolacího soudu s odkazem na zákonné ustanovení § 265b odst. 1 písm. a) až l) nebo § 265b odst. 2 tr. řádu, o které se dovolání opírá. Nejvyšší soud ani v tomto ohledu žádné pochybení neshledal.

Nejvyšší soud se proto dále zabýval otázkou, zda dovolání Nejvyšší státní zástupkyně z touto dovolatelkou uplatněných dovolacích důvodů vymezených v ustanovení § 265b odst. 1 písm. f/, písm. g/, písm. k/ tr. řádu je opodstatněné.

Podle § 265b odst. 1 tr. řádu lze dovolání podat, jen je-li tu některý z následujících důvodů uvedených pod písm. a) až l), pokud není dán důvod dovolání podle § 265b odst. 2 tr. řádu. V této souvislosti je nutno poznamenat, že novelou trestního řádu ze dne 24. 4. 2002, realizovanou s účinností od 24. 5. 2002 zákonem č. 200/2002 Sb., došlo ke změně § 265b odst. 1 písm. k) a l) tr. řádu, kdy dle nového znění písm. l) § 265b odst. 1 tr. řádu (před účinností novely § 265b odst. 1 písm. k) tr. řádu) lze dovolání s odkazem na tento důvod podat, bylo-li rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému

v § 265a odst. 2 písm. a) až g), aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo pokud byl v řízení jemu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až k).

Uvedený dovolací důvod lze tedy uplatnit pouze tehdy, pokud nebyly splněny zákonem stanovené procesní podmínky pro rozhodnutí odvolacího soudu o zamítnutí nebo odmítnutí odvolání, přičemž se jedná o rozhodnutí odvolacího soudu bez věcného přezkoumání věci ve smyslu § 253 odst. 1 až odst. 4 tr. řádu. Podle dikce odst. 1 tohoto ustanovení odvolací soud zamítne odvolání, bylo-li podáno opožděně, osobou neoprávněnou nebo osobou, která se odvolání výslovně vzdala nebo znovu podala odvolání, které v téže věci již předtím výslovně vzala zpět. Odmítnout odvolání je pak ve smyslu odst. 3 citovaného ustanovení odvolací soud oprávněn tehdy, pokud nesplňuje z hlediska svého obsahu zákonné náležitosti odvolání, uvedené v ustanovení § 249 tr. řádu.

Důvodem dovolání ve smyslu ustanovení § 265b odst. 1 písm. k), resp. písm. l) tr. řádu tudíž nemůže být zamítnutí řádného opravného prostředku ve smyslu § 256 tr. řádu, tedy shledá-li odvolací soud, že odvolání není důvodné, neboť postup podle § 256 tr. řádu lze použít až po splnění přezkumné povinnosti odvolacího soudu, zakotvené v ustanovení § 254 odst. 1 tr. řádu, tj. teprve tehdy, neshledal-li odvolací soud důvody k zamítnutí odvolání podle § 253 tr. řádu. Na rozdíl od ustanovení § 253 tr. řádu, podle něhož odvolací soud zamítne odvolání bez věcného přezkoumání věci v těch případech, kdy odvolání nesplňuje zákonem stanovené procesní podmínky, ve smyslu § 256 tr. řádu může odvolací soud zamítnout odvolání jako nedůvodné až na podkladě výsledků veřejného zasedání, konaného o tomto odvolání.

Z obsahu podání Nejvyšší státní zástupkyně vyplývá, že ačkoliv uvádí jako jeden z důvodů dovolání § 265b odst. 1 písm. k) /nyní § 265b odst. 1 písm. l)/ tr. řádu, v tomto směru odvolacímu soudu výslovně vytýká pouze tu skutečnost, že se nezabýval věcnou stránkou odvolání Městského státního zástupce, podaného proti odsuzujícímu rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 15. 6. 2001, sp. zn. 56 T 7/2001. Státní zástupce ovšem brojil podaným řádným opravným prostředkem podaným v neprospěch obviněného JUDr. PhDr. Karla Vaše, CSc., výhradně proti výroku o trestu, který byl tomuto obviněnému uložen. Vrchní soud v Praze ve věci rozhodoval již v době účinnosti novely trestního řádu, provedené zákonem č. 265/2001 Sb., musel tedy vycházet z novelizované dikce ustanovení § 254 odst. 1 tr. řádu a mohl tudíž z podnětu odvolání podaného Městským státním zástupcem v Praze přezkoumat zákonnost a odůvodněnost jen těch oddělitelných výroků napadeného rozsudku soudu prvního stupně, proti nimž bylo toto odvolání podáno (konkrétně výrok o trestu), a správnost postupu řízení, které tomuto výroku předcházelo, a to z hlediska vytýkaných vad.

Pokud tudíž Vrchní soud v Praze shledal z podnětu odvolání, podaného obviněným JUDr. PhDr. Karlem Vašem, CSc., po zrušení napadeného rozsudku v celém rozsahu odůvodněným a zákonným procesní postup podle § 11 odst. 1 písm. b) tr. řádu a

trestní stíhání obviněného zastavil, stal se přezkum výroku o trestu z podnětu odvolání Městského státního zástupce zcela bezpředmětným.

Za tohoto stavu věci zůstává zásadní námitkou tvrzení Nejvyšší státní zástupkyně, uplatněné v podaném dovolání, že Vrchní soud v Praze zastavil trestní stíhání obviněného JUDr. PhDr. Karla Vaše, CSc., aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí (§ 265b odst. 1 písm. f/ tr. řádu), přičemž toto rozhodnutí odvolacího soudu spočívalo na nesprávném právním posouzení stíhaného skutku.

Nejvyšší soud považuje za nutné v této souvislosti předeslat, že důvodem dovolání ve smyslu ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. řádu **nemůže** být nesprávné skutkové zjištění soudu, jelikož právní posouzení skutku i jiné hmotně právní posouzení vždy navazuje na skutková zjištění vyjádřená především ve skutkové větě výroku o vině napadeného rozsudku, která jsou pak blíže rozvedena v jeho odůvodnění.

Nejvyšší soud tudíž není oprávněn přezkoumávat a hodnotit postup hodnocení důkazů soudy obou stupňů, je povinen vycházet z jejich skutkového zjištění a v návaznosti na tento skutkový stav pak hodnotí hmotně právní posouzení skutku. Přezkoumávané rozhodnutí bude tedy spočívat na nesprávném právním posouzení skutku zejména tehdy, pokud je v rozporu právní posouzení skutku uvedené ve výroku rozhodnutí se skutkem, jak je ve výroku rozhodnutí popsán.

Současně Nejvyšší soud podotýká, že ze striktního vymezení obsahu dovolání v ustanovení § 265f odst. 1 a 2 tr. řádu a zejména ze znění ustanovení § 265b odst. 1 tr. řádu vyplývá, že nepostačuje pouhé formální uvedení některého z důvodů vymezených v § 265b odst. 1 písm. a) až l) tr. řádu odkazem na toto zákonné ustanovení, ale tento důvod musí být v dovolání rovněž tvrzen a odůvodněn konkrétními vadami, které jsou dovolatelem spatřovány v napadeném rozhodnutí.

V daném případě Nejvyšší soud České republiky především konstatoval následující skutečnosti:

Dne 9. 3. 1998 bylo pod ČVS: ÚDV-4/VtB-98 JUDr. PhDr. Karlu Vašovi, CSc., vyšetřovatelem Policie České republiky Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu sděleno obvinění pro skutek kvalifikovaný jako zločin o zneužití úřední nebo služební moci podle § 380 a § 381 písm. a/, b/, c/ zákona č. 19 říšského zákona z 15. 1. 1855, spočívající v tom, že v době od 9. 6. 1948 do 28. 1. 1949 nejprve jako prokurátor Vrchní vojenské prokuratury v Praze, později jako vyšetřující soudce Státního soudu v Praze a posléze jako referent vojenského oddělení Státní prokuratury v Praze při vedení vyšetřování a aktivní účasti v soudním projednávání věci divizního generála Heliodora Píky, nar. 3. 7. 1897, (Státní soud Praha, sp. zn. Or I. 38/48) zneužíval svého postavení tím, že

- zařadil do trestního spisu písemné materiály svědčící o spolupráci Heliodora Píky s generálem Intelligence Service Davidsonem v Londýně a vyzrazení skutečností tvořících předmět státního tajemství a zájmů SSSR, přičemž věděl, že tyto materiály jsou falzifikáty zhotovené na pokyn tehdejšího náčelníka pátého oddělení HŠt MNO (OBZ) Bedřicha Reicina (popraveného dne 3. 12. 1952),

- v rozporu s platným trestním řádem a povinnostmi plynoucími z jeho postavení účelově formuloval protokolární výpovědi obviněného Heliodora Píky tak, aby svědčily v jeho neprospěch a věděl, že některé svědecké výpovědi byly důsledkem fyzického a psychického nátlaku na svědky, na kterém se sám částečně podílel, přičemž celé vyšetřování vedl neobjektivně a tendenčně k tehdejší politické situaci - „zájmům Moskvy“ a na základě pokynů Bedřicha Reicina s cílem dosáhnout absolutního trestu u obviněného,

- přijímal rady a pokyny od legačního rady velvyslanectví SSSR v Praze Michaila Makareviče Chazanova (rezident NKVD v ČR), ohledně vedení a cílů vyšetřování předmětné věci, a tomuto bez zákonných důvodů a v rozporu s platnými předpisy předával kopie protokolů o výsledku poškozeného divizního generála Heliodora Píky,

- ve dnech 26. – 28. 1. 1949 u soudního líčení ve věci Heliodora Píky zastupoval stát jako jeden z prokurátorů uvedených v protokolu o hlavním líčení (společně s gen. Dr. Janem Vaňkem), přestože věděl, že musí být jako vyšetřující soudce z věci vyloučen, aktivně do soudního líčení zasahoval a vystupoval jako „expert“ prokurátora Vaňka, což byla funkce nemající opodstatnění v trestním řádu,

kdy shora popsáním jednáním se podstatnou měrou podílel na nezákonném odsouzení divizního generála Heliodora Píky k trestu smrti (popraven dne 21. 6. 1949, plně rehabilitován rozsudkem Vyššího vojenského soudu v Příbrami ze dne 13. 12. 1968, sp. zn. VVS T 3/68).

Dne 9. 6. 1998 vyšetřovatel písemně sdělil obviněnému JUDr. PhDr. Karlu Vašovi, CSc., že jeho jednání bude ve smyslu § 160 odst. 6 tr. řádu nadále posuzováno jako trestný čin vraždy podle § 219 odst. 1 tr. zák. č. 140/1961 Sb. ve znění změn a doplňků, spáchaný ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák. společně s Bedřichem Reicinem, případně dalšími, již zemřelými osobami, s tím, že skutkový popis činu zůstává stejný jako ve sděleném obvinění, v posledním odstavci však byla doplněna věta, že obviněný vlastnoručně vyhotovil obžalobu (rukopis založen v dozorovém deníku St. prokuratury v Praze, sp. zn. PSt I 208/48) na gen. Heliodora Píku, ve které výslovně navrhl trest smrti, přičemž strojopisné znění této obžaloby bylo pouze formálně podepsáno prokurátorem gen. Dr. Janem Vaňkem.

Usnesením státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Praze ze dne 30. 7. 1998, sp. zn. KZv 118/98, bylo podle § 174 odst. 2 písm. e) tr. řádu shora uvedené opatření vyšetřovatele, jímž byl obviněný JUDr. PhDr. Karel Vaš, CSc., upozorněn na změnu právní kvalifikace, jako nezákonné a neodůvodněné zrušeno. V odůvodnění citovaného usnesení zaujala státní zástupkyně kromě jiného názor, že příčinný vztah, spojující jednání prokurátora (podání obžaloby s návrhem trestu smrti a intervence u hlavního líčení se stejným návrhem) s následkem (smrtí odsouzeného) v daném případě není dán, neboť je přerušen právě jednáním soudu, který teprve rozhodl o uložení a vykonání trestu smrti. S tímto závěrem se v rámci přezkoumání zákonnosti postupu Městského státního zastupitelství v Praze v podstatě ztotožnilo i Vrchní státní zastupitelství v Praze – srov. vyjádření z 10. 11. 1998, sp. zn. II VZt 624/98.

Vyšetřovatel Policie České republiky Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu poté usnesením ze dne 23. 11. 1998, ČVS: ÚDV-4VtB-98, které nabylo právní moci dnem 4. 12. 1998, trestní stíhání obviněného JUDr. PhDr. Karla Vaše, CSc., podle § 172 odst. 1 písm. d) tr. řádu s přihlédnutím k § 11 odst. 1 písm. b) tr. řádu zastavil.

Ke stížnosti pro porušení zákona, podané v neprospěch obviněného JUDr. PhDr. Karla Vaše, CSc. proti shora citovanému usnesení o zastavení trestního stíhání ministrem spravedlnosti České republiky, Nejvyšší soud České republiky rozsudkem ze dne 25. 8. 1999, sp. zn. 7 Tz 99/99, vyslovil, že tímto usnesením a v řízení, které mu předcházelo, byl ve prospěch obviněného porušen zákon v ustanoveních § 2 odst. 5, odst. 6, § 172 odst. 1 písm. d) a § 174 odst. 2 písm. e) tr. řádu, předmětné usnesení, jakož i jemu předcházející usnesení státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Praze zrušil a vyšetřovateli Policie České republiky Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. V odůvodnění svého rozhodnutí Nejvyšší soud výslovně označil za klíčovou otázku, zda skutek, pro který je obviněný stíhán, může být právně kvalifikován pouze jako zločin zneužití moci úřední a služební podle § 380 a § 381 písm. a/, b/, c/ zákona č. 19 ř. z. z 15. ledna 1855 nebo zda přichází v úvahu i jiná, přísnější právní kvalifikace tohoto skutku. Zdůraznil přitom, že v projednávaném případě především nelze přehlédnout význam falzifikátu agenturní zprávy, na jehož základě bylo možno dosáhnout nejpřísnějšího potrestání divizního generála Heliodora Píky a jako druhý významný moment připomenul, že s tímto vědomím měl obviněný JUDr. PhDr. Karel Vaš, CSc., připravit návrh obžaloby s právní kvalifikací připouštějící pouze tento trest a uložení absolutního trestu diviznímu generálovi Heliodoru Píkovi i navrhl.

V dalším řízení vyšetřovatel Policie České republiky Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu přípisem ze dne 18. 10. 2000, ČVS: ÚDV-4/VtB-98, znovu upozornil obviněného JUDr. PhDr. Karla Vaše, CSc. na změnu právní kvalifikace s tím, že jednání, pro které je stíhán na základě sdělení obvinění ze dne 12. 3. 1998 nebude nadále posuzováno jako trestný čin vraždy podle § 219 odst. 1 tr. zák. č. 140/1961 Sb. ve znění změn a doplňků, spáchaný formou spolupachatelství, ale jako trestný čin vraždy podle § 219 odst. 1 tr. zák., takže toto jednání s ohledem na právní

úvahy, ze kterých plyne, že je nutno použít institut tzv. spolupachatelství a účastenství na trestném činu vraždy, nebude nadále posuzováno jako spolupachatelství.

Dne 26. 4. 2001 podala státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Praze pod sp. zn. KZv 118/98 u Městského soudu v Praze obžalobu na obviněného JUDr. PhDr. Karla Vaše, CSc., pro skutek kvalifikovaný jako trestný čin vraždy podle § 219 odst. 1 tr. zák. s přihlédnutím k § 5 zák. č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu, kterého se měl obviněný dopustit jednáním popsáním v úvodu odůvodnění tohoto rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky.

Rozsudkem Městského soudu v Praze z 15. 6. 2001, sp. zn. 56 T 7/2001, byl obviněný JUDr. PhDr. Karel Vaš uznán vinným trestným činem vraždy podle § 219 odst. 1 tr. zák. č. 175/1990 Sb. a odsouzen podle § 219 odst. 1 tr. zák. za použití § 40 odst. 1 tr. zák. k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání sedmi let, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 3 tr. zák. zařazen do věznice s dozorem. Uvedeného deliktu se obviněný dopustil podle zjištění městského soudu tím, že

„nejméně od 9. 6. 1948 do 1. 11. 1948 jako prokurátor, z toho od 9. 6. 1948 do 27. 10. 1948 ve funkci náměstka vrchního vojenského prokurátora Vrchní vojenské prokuratury Praha, dále v době od 1. 11. 1948 do 8. 12. 1948 jako vyšetřující soudce Státního soudu v Praze a konečně v době od 8. 12. 1948 do 28. 1. 1949 jako referent státní prokuratury v Praze při vedení vyšetřování a následně soudním projednávání trestní věci divizního generála Heliodora Píky, nar. 3. 7. 1897, rozhodující měrou na základě předchozí dohody s Bedřichem Reicinem přispěl k nespravedlivému odsouzení poškozeného divizního generála Heliodora Píky trestním senátem Státního soudu v Praze, a to rozsudkem sp. zn. Or-I-38/48 ze dne 28. 1. 1949, ve spojení s usnesením Nejvyššího soudu v Brně sp. zn. Zm-I-248/49 ze dne 8. 4. 1949 pro zločin vojenské zrady podle § 6:2 odst. 1 zák. č. 50/1923 Sb., pro zločin zneužití služební moci podle § 380 voj. tr. zák. a pro zločin vojenské zrady podle § 6:1 zák. č. 50/1923 Sb., přičemž rozsudek nabyt právní moci dne 8. 4. 1949 a poškozenému diviznímu generálovi Heliodoru Píkovi byl uložen absolutní trest – trest smrti provazem, který byl vykonán dne 21. 6. 1949 v době od 06.00 hod. do 06.10 hod. v trestnici pro muže v Plzni, kdy trestní řízení bylo záměrně vedeno jako způsob likvidace poškozeného Heliodora Píky, kdy konkrétně obviněný jednak dne 15. 10. 1948 zařadil do spisu falzum agenturní zprávy o návštěvě divizního generála Heliodora Píky u generála Davidsona, vysokého funkcionáře Intelligence Service v Londýně dne 15. 6. 1946, jež měla prokazovat spolupráci generála Heliodora Píky s britskou Intelligence Service, kdy měl vyzradit skutečnosti tvořící předmět státního tajemství, přičemž obviněný věděl, že jde o falzum vytvořené na pokyn tehdejšího náčelníka 5. oddělení MNO (OBZ) – Bedřicha Reicina, dále v rozporu s ustanovením zák. č. 131/1912 Sb., o vojenském trestním řádu účelově formuloval protokolární výpovědi tak, aby svědčily v neprospěch generála Heliodora Píky, na něhož ohledně formulací v jeho výpovědích činil nátlak, kdy generál Heliodor Píka tyto výpovědi podepsal s tím, že věřil, že se bude moci u přelíčení očistit od vznesených obvinění, dále obviněný vyhrožoval svědkovi Jaroslavu Hájičkovi, když

jeho výpověď ve věci generála Heliodora Píky neodpovídala představám obviněného, vyšetřování vedl tendenčně a neobjektivně, kdy se řídil jednak pokyny Bedřicha Reicina, na jehož příkaz mu byl případ generála Heliodora Píky předán a dále pokyny rezidenta NKVD a diplomata v Československu Michaila Makareviče Chazanova, jemuž mimo jiné bez zákonných důvodů předával průklepy protokolů o výslechu poškozeného divizního generála Heliodora Píky, a i když ve věci působil jako vyšetřující soudce, v rozporu s ustanovením § 112 zák. č. 131/1912 Sb., o vojenském trestním řádu, kdy již byl z působení jako žalobce dále vyloučen z úkonů, vyhotovil vlastnoručně za prokurátora Státní prokuratury v Praze koncept obžaloby, včetně návrhu uložení trestu, a který byl převzat prokurátorem generálem Janem Vaňkem ze Státní prokuratury v Praze a generál Jan Vaněk jen formálně strojopisně vyhotovení obžaloby sp. zn. Pst I 208/48 podepsal a dne 30. 12. 1948 podal obžalobu u Státního soudu v Praze a obviněný se ve dnech 26. – 28. 1. 1949 spolu s generálem Janem Vaňkem zúčastnil přelíčení s poškozeným divizním generálem Heliodorem Píkou jako veřejný žalobce – státní zástupce, což bylo opět v rozporu s § 112 zák. č. 131/1912 Sb., kdy u přelíčení státní prokurátor navrholo zamítnutí všech návrhů obhajoby na provedení výslechů svědků a dalších důkazů, kdy motivací jednání obviněného po celou dobu trestního řízení bylo dosáhnout uložení absolutního trestu poškozenému diviznímu generálovi Heliodoru Píkovi podle dohody s Bedřichem Reicinem, což se obviněnému podařilo a kdy při provedeném přelíčení byly toliko provedeny důkazy obžaloby shromážděné obviněným, přičemž později usnesením Vyššího vojenského soudu v Příbrami sp. zn. Nt 2/68 ze dne 13. 5. 1968 došlo k povolení obnovy řízení ve věci generála Heliodora Píky a k zrušení rozsudku Státního soudu v Praze, sp. zn. Or I 38/48, ve znění usnesení Nejvyššího soudu v Brně ze dne 8. 4. 1949, sp. zn. Zm-I-248/49, a rozsudkem Vyššího vojenského soudu v Příbrami sp. zn. 3 T 3/68 ze dne 13. 12. 1968 došlo k plnému zproštění obžaloby generála Heliodora Píky z obžaloby Státního prokurátora v Praze sp. zn. Ps I 208/48.“

Proti shora citovanému rozsudku Městského soudu v Praze podal řádně a včas odvolání obviněný JUDr. PhDr. Karel Vaš, CSc., a odvolání v neprospěch obviněného, podané ovšem výslovně toliko do výroku o trestu, proti němu podal také Městský státní zástupce v Praze. O obou těchto opravných prostředcích rozhodl Vrchní soud v Praze shora reprodukováným rozhodnutím, napadeným dovoláním, které podala Nejvyšší státní zástupkyně rovněž v neprospěch obviněného.

Nejvyšší soud České republiky shledal, že jak městský soud v Praze, tak Vrchní soud v Praze v podstatě vycházely ze shodných skutkových zjištění a závěrů, odpovídajících i podané obžalobě. Výhrady proti těmto skutkovým zjištěním neuplatnila v podané dovolání ani Nejvyšší státní zástupkyně, nezpochybnil je ani Nejvyšší soud České republiky ve svém rozhodnutí o podané stížnosti pro porušení zákona rozsudkem ze dne 25. 8. 1999, sp. zn. 7 Tz 99/99, ani Ústavní soud České republiky ve svém usnesení ze dne 18. 6. 2001, sp. zn. I. ÚS 115/2000, kterým odmítl ústavní stížnost, podanou obviněným JUDr. PhDr. Karlem Vašem, CSc., právě proti rozsudku Nejvyššího soudu, vydaném v řízení o stížnosti pro porušení zákona. Ostatně ani sám obviněný nevyužil svého práva, daného ustanovením § 11 odst. 3 tr. řádu, a ačkoliv byl o této zákonné možnosti poučen, neprohlásil, že na projednání věci trvá a akceptoval tak

rozhodnutí odvolacího soudu o zastavení trestního stíhání z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. b) tr. řádu. Nebylo tudíž důvodu, aby z těchto skutkových zjištění nevycházel také Nejvyšší soud České republiky při posuzování podaného dovolání.

Shledal přitom, že výrazný rozdíl v právním posouzení totožného a v podstatě shodně vymezeného skutku mezi soudem prvního stupně a soudem odvolacím byl zapříčiněn výhradně zhodnocením významu a závažnosti zařazení falzifikátu agenturní zprávy o údajném setkání divizního generála Heliodora Píky a generálem Davidsonem v Londýně v roce 1946 z pohledu konečného výsledku trestního řízení.

Soudy obou stupňů tak provedly své vlastní volné zhodnocení provedených důkazů procesním postupem podle § 2 odst. 6 tr. řádu a dospěly k diametrálně odlišným právním závěrům, které ovšem v obou případech odpovídají shodnému popisu skutku v té podobě, jak ten který soud podstatnou skutkovou okolnost, konkrétně zařazení zfalšované agenturní zprávy do spisového materiálu, vyhodnotil a jakou jí přiznal závažnost.

Institut dovolání, s účinností od 1. 1. 2002 významným způsobem rozšiřující výčet mimořádných opravných prostředků, se ovšem vyznačuje nejen tím, že jde o opravný prostředek mimořádný, ale současně tím, že má navíc ve srovnání s obnovou řízení a se stížností pro porušení zákona velice specifický charakter. A lze je tedy s úspěchem podat jedině při splnění některého nebo některých z důvodů striktně vymezených a ohraničených ustanovením § 265b odst. 1, resp. odst. 2 tr. řádu.

Nejvyšší státní zástupkyně opřela podané dovolání o tvrzené dovolací důvody podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. f/, g/ a k/, resp. l/ tr. řádu. Nejvyšší soud České republiky však existenci žádného z těchto zákonných důvodů neshledal.

Pokud jde o dovolací důvod, předpokládaný ustanovením § 265b odst. 1 písm. f) tr. řádu, ten přichází v úvahu mimo jiné tehdy, pokud bylo rozhodnuto o zastavení trestního stíhání, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí. Odvolacím soudem aplikované ustanovení § 11 odst. 1 písm. b) tr. řádu je na místě v případech, je-li trestní stíhání promlčeno. Vrchní soud v Praze posoudil stíhané jednání obviněného JUDr. PhDr. Karla Vaše, CSc., jako delikt s pětiletou promlčecí dobou. Trestní stíhání obviněného pro předmětný skutek bylo zahájeno 9. 3. 1998 a přes plné zohlednění ustanovení § 5 zák. č. 198/1993 Sb. bylo tudíž toto trestní stíhání promlčeno.

Nejvyšší soud České republiky se tudíž musel zaměřit na zákonnost použité právní kvalifikace z pohledu hmotně právního posouzení správně zjištěného skutku, shledal však, že dovolání Nejvyšší státní zástupkyně nelze opřít ani o důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. řádu, jelikož popis skutku, ze kterého Vrchní soud v Praze ve svém usnesení ze dne 15. 1. 2002, sp. zn. 11 To 49/01 vycházel, odpovídá použité

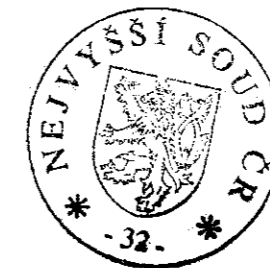
právní kvalifikaci a do procesního hodnocení důkazů odvolacím soudem není Nejvyšší soud oprávněn zasahovat.

A námitka dovolatelky proti údajné absenci věcného přezkumu, dovolávající se důvodu podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. k), resp. písm. l) tr. řádu, je z důvodů shora již rozvedených irelevantní.

Nejvyšší soud České republiky proto dovolání Nejvyšší státní zástupkyně ze všech uvedených důvodů jako zjevně neopodstatněné podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. řádu odmítl v neveřejném zasedání konaném ve smyslu § 265r odst. 1 písm. a) tr. řádu, aniž byl oprávněn postupovat podle ustanovení § 265i odst. 3, odst. 4 trestního řádu.

Poučení: Proti tomuto usnesení o dovolání není s výjimkou obnovy řízení opravný prostředek přípustný (§ 265n tr. řádu).

V Brně dne 12. června 2002



Předseda senátu:
JUDr. Zdeněk Sovák v. r.

Za správnost vyhotovení: Hana Kohoutková